

Marie Judlová: Obrazy a sítotisk

Obrazy a sítotisk

Z výstavy Rostislava Nováka v divadle Labyrint v Praze. Foto archiv autora

Čas od času se stáváme svědky jakéhosi „zahušťování“ v některých výstavních síních. V poslední době k nim zásluhou Jany Budíkové přibýlo i foyer divadla Labyrint, které nejenže disponuje plochou pro slušný počet prací, ale kam dnes chodí bezpochyby jiné publikum než do starého „Realistického“. Vystavoval zde od 12. 4. do 2. 5. Rostislav Novák (1942) své obrazy a kresby, z nichž většina vznikla v letošním a loňském roce. Autor se v nich rozpomíná na své dávné školení v ateliéru Vasarelyho v Paříži a spojuje v nejnovějších plátnech akrylovou malbu se serigrafii.

Po poněkud násilnické předchozí etapě obrazových reliéfů, které zde autor ještě letmo připomíná (Body I, 1989; Body II, 1991), se tak vrací ke svému nejvládnějším vyjadřování. Jeho tvorba i dnes reflektuje hluboký zážitek gestické malby 60. let a stále znovu parafrázuje různé podoby tašismu, kaligrafie a abstraktního expresionismu, v nichž se cítil dobře. V nových plátnech se však tyto abstrakce, držené většinou v tlumených pastelových tónech, dostávají do role tapety pozadí, která je překryta kontrastními serigrafickými znaky. V protikladu k pestrobarevné základní ploše zůstávají tyto znaky většinou nebarevné, bílé. Do obrazů uvádějí ostře vymezený geometrický prvek, který však jen výjimečně je zdrojem napětí (Na scéně, 1993). V nejzajímavějších plátnech dochází ke vzájemnému průniku malby a tisku, k jejich vzájemné transparentnosti.

Také princip opakování, který zde Rostislav Novák používá, nás odkazuje k 60. letům. Snad i proto v těchto kultivovaných obrazech cítíme lehkou nostalgii, prorážející ztišenou harmonií jeho barevných kombinací. Dokládají-li obrazy jako Trojková figura (1993), Jarní noc (1993) nebo Čtyřverší (1993) blízkou příbuznost se seriálovou malbou, v níž obraz čteme po částech, očitáme se v další vrstvě prací v oblasti signálních archetypálních znaků, které zhuštěné překrývají pozadí. Sem patří především menší práce na papíře (Ob ovo I, II, 1993; Malý labyrint, 1993; Figura, 1993; Figury, 1993), ale také temné plátno Za měsíční fáze (1993), které se stává spolu s Divčím portrétem (1992) nečekaným enigmatem v pokladu této výstavy.

Ve své současné tvorbě se autor pohybuje na hranici jakéhosi lyrického retrostylu. Nepřekračuje však tuto mez a zůstává v rovině stálého dialogu se svými východisky. Zdá se, že pro sebe nalezl cestu, na níž může zůstat sám sebou a na níž se může osvobodit od tlaku nových tendencí. Vždyť každý v sobě nese dobu, v níž se formovala jeho osobnost a bylo by asi omylem pokoušet se jí uniknout. Také Rostislav Novák stále vábí, ale zároveň ví, že ji nesmí plně podlehnout, nechce-li opustit tvořivou podstatu umění.

Marie Judlová

Milí přátelé,

mrzí mne, že jsem nemohla dostat slovu a zahájit tuto výstavu. Je to totiž výstava zajímavá a provokující řadu otázek - zejména asi o modernosti a našem středoevropanství, fenomenech, které se u nás už tradičně tak těžce snášejí.

Rostislav Novák je autor, k jehož základním výrazovým prostředkům vždy patřila struktura. Struktura ve smyslu hmotném - obraz byl takřka vždy pokryt vrstvou, vytvářející proměnlivý reliéf. Po dlouhou dobu byl zároveň malířem abstraktním. Jeho tématem byl v podstatě existenciálně zabarvený poetismus. V průběhu osmdesátých let se však i jeho dotkly nové impulsy světového umění, do jeho obrazu se vrací zobrazovost, posiluje se exprese, obohacuje se barevná škála.

Na této výstavě se setkáváme s obrazy posledního období, v zásadě pak s dvěma základními vrstvami. Poetizující starý strukturální názor je zde radikálně přehodnocen. Reliéf zůstává, ale zpřesňuje se zprvu v rámci znakových zhuštěných expresivních kompozic - ty jsou v úvodní části výstavy, a později jako umělohmotné objemy existujících předmětů, zatavené do obrazů, které pak Rostislav Novák doplňuje kolážovanými reprodukcemi, případně konkrétními hmotnými předměty a malbou. Má rád půvab drobného detailu a umí ho umístit.

Technicky i názorově není tato tvorba osamocená. Z podobných zdrojů vychází třeba i na jaře vystavená obrazová asambláž Milana Knížíka, který na výstavě v GHMP vystavil i obrazy se zatavenými bakelitovými Mickey Mausy. Zřejmě je to ve všeobecném povědomí. Domnívám se ale, že Rostislav Novák se v nejlepších kusech této řady přesně dotkl naší poctivosti a danosti. Tyto práce kloubí nostalgii, banalitu a romantičnost s moderní koncepcí obrazové asambláže, nevzdávají se osobního přístupu k tématu, ale naopak jej exponují, ale zároveň ho převádějí do obecnější roviny.

Lacině sladká banalita uvedená do nové aktuální skutečnosti, a zároveň silně reflektující hlubší vrstvy osobní i společenské paměti tvoří komplikovanou strukturu nejlepších obrazů Rostislava Nováka. Autor se teď začíná vymaňovat ze silně osobně

zašifovaných obrazů a přechází k období, kdy vládne svým tématem. Baví ho hrát si s plochou, téma ho nepodmiňuje, ale vede ke stále svobodnějšímu používání prvků malby a asambláže. Při vší uvolněnosti a tendenci k humorně, vylehčené absurditě zůstává Rostislav Novák Středoevropanem. Proto byl zase dunucen zaplnit své obrazy, vynášet na povrch celou tu bohatou ikonografii banálnosti, a zároveň - znovu a znovu - potvrzovat, že pro něho malba je esteticky kladná skutečnost. Nesklouzává k prázdné libivosti, ale vždy znovu vytváří ozvláštněné, estetizované předměty, které se zálibou na její hraně balancují a trochu se jí posmívají.

Zdá se mi ale, že bude lépe nechat promlouvat samotné obrazy. Přeji vám i autorovi, aby se vám výstava líbila.

26.9.1990

Marie Judlová